

การพัฒนาประเทศไทย ๔.๐ ด้วยหลักไตรสิกขา

The development of Thailand ๔.๐ with the Threefold Training in Buddhism

อารดา ฉิมมากร^{*}, กฤตสุขชิน พลเสน

Arada Chimmakun and Kritsuchina Polsen

บทคัดย่อ

รัฐบาลไทยได้ประกาศใช้โมเดลประเทศไทย ๔.๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยนโยบายของรัฐฯ นั้น เน้นการสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนของเศรษฐกิจไทยจากโมเดล Thailand ๔.๐ มาถึงแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีตามนโยบายการปฏิรูปประเทศไทยของรัฐบาลซึ่งมีเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคงมั่งคั่งและยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรมด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายในและขับเคลื่อนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกลไกประชารัฐและมีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาดังนั้น การพัฒนาประเทศไทย ๔.๐ จำเป็นต้องอาศัยความรู้ด้านการพัฒนาของศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาเรียนรู้ และเป้าหมายและความสำคัญของการพัฒนาโดยแนวคิดและกระบวนการพัฒนาโดยใช้คนเป็นศูนย์กลางนั้น เป็นการบูรณาการความรู้ตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาที่นำเข้ามาผสมผสานเกิดเป็นองค์ความรู้และกระบวนการใหม่ ๆ ในการพัฒนาประเทศไทยต่อไป

คำสำคัญ : ๑.ประเทศไทย ๔.๐, ๒.ไตรสิกขา

Abstract

The Thai government announced its Thailand ๔.๐ model in ๒๐๑๖. The government's policy focuses on innovation creation for economic sustainability in Thailand. from Thailand ๔.๐ Model to the ๒๐-year national strategic plan, which aim to push Thailand forward for long-term prosperity and sustainability through strengthening from inside out by adopting the sufficiency economy and People- Centered Development. Therefore, the development of Thailand ๔.๐ need to have to know about the development of the education science, and the goal and importance of the development. The concept and proceeding of people-centered development, it integrates the knowledge of the threefold training in Buddhism. It integrates them into new know ledge and processes of the development of Thailand, so on.

Keyword : ๑.Thailand ๔.๐, ๒.The Threefold Training

^{*} อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

E-mail: Chimmakun @gmail.com

บทนำ

จากการปฏิรูปการเมืองและการปกครองของรัฐบาลปัจจุบัน นำโดย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีนโยบายเปลี่ยนแปลงการพัฒนาประเทศทุกด้าน ตามยุทธศาสตร์ของรัฐบาลสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน” โดยการนำประเทศไทยไปสู่โมเดล “Thailand ๔.๐” หรือ “ประเทศไทย ๔.๐” ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านการเมืองการปกครอง โดยการสร้างความเข้มแข็งจากภายในประเทศและขับเคลื่อนการพัฒนาตามแนวคิด “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ผ่านกลไก “ประชารัฐ” ซึ่ง Thailand ๔.๐ หรือ ประเทศไทย ๔.๐ นั้น เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบาย โดยการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ซึ่งกว่าจะมาเป็น THAILAND ๔.๐ หรือ ประเทศไทย ๔.๐ นั้นต้องผ่าน Thailand ๑.๐, ๒.๐ และ ๓.๐ มาก่อนโดย Thailand ๑.๐ หรือ ประเทศไทย ๑.๐ เป็นโมเดลด้านเกษตรกรรมหรือ ยุคการทำกรเกษตร เป็นการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ เพื่อนำผลผลิตไปจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้และยังชีพ จากยุคเกษตรกรรมก็พัฒนามาสู่ยุคอุตสาหกรรมเบา ซึ่งในยุคนี้ มีการนำเครื่องมือเข้ามาช่วยเพื่อเพิ่มผลผลิตให้ได้มากขึ้น เรียกว่ายุค Thailand ๒.๐ หรือ ประเทศไทย ๒.๐ การผลิตเสื้อผ้า เครื่องประดับ ของใช้ เครื่องดื่ม เป็นต้น ประเทศเริ่มมีศักยภาพมากขึ้น จนกระทั่งถึงยุคต่อมาในปัจจุบันซึ่งเราได้ดำเนินชีวิตอยู่ในขณะนี้คือ Thailand ๓.๐ หรือ ประเทศไทย ๓.๐ ซึ่งเป็นยุคอุตสาหกรรมหนัก เป็นโมเดลที่เน้นด้านอุตสาหกรรมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เน้นการผลิตและการส่งออก โดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงจากต่างประเทศ เพื่อการส่งออก เช่น ยานยนต์ ก๊าซธรรมชาติ ปูนซีเมนต์ เหล็กแปรรูปอื่น ๆ เป็นต้น ในช่วงแรก Thailand ๓.๐ หรือ ประเทศไทย ๓.๐ นั้นมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่พบว่าในปัจจุบัน กลับเติบโตได้เพียง ๓ - ๔ % ต่อปีเท่านั้น ประเทศไทยจึงตกอยู่ในช่วงรายได้ปานกลางมาเป็นเวลากว่า ๒๐ ปีแล้ว ในขณะที่ทั่วโลกมีการแข่งขันที่สูงขึ้น เราจึงต้องเปลี่ยนไปสู่ยุค Thailand ๔.๐ หรือ ประเทศไทย ๔.๐ เพื่อให้ประเทศไทยกลายเป็นกลุ่มประเทศที่มีรายได้สูงนั่นเอง

ในปัจจุบันประเทศไทยยังติดอยู่ในโมเดลเศรษฐกิจแบบ “ทำมาก ได้น้อย” จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนโมเดลเศรษฐกิจแบบ “ทำน้อย ได้มาก” ด้วยการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” สูสินค้าเชิง “นวัตกรรม” และเปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม โดยภาคเกษตรกรรม ต้องปรับเปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิม ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ ที่เน้นการบริหารจัดการและการใช้เทคโนโลยี หรือ Smart Farming โดยเกษตรกรต้องร่ำรวยขึ้น และเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ เปลี่ยนจาก SMEs แบบเดิมที่รัฐต้องให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไปสู่การเป็น Smart Enterprises และ Startups ที่มีศักยภาพสูงและปรับเปลี่ยนจากรูปแบบบริการแบบเดิมซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำ Traditional Services ไปสู่บริการที่มีมูลค่าสูง High Value Services และเปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและทักษะสูงซึ่งโมเดลนี้จะสำเร็จได้ต้องใช้แนวทางสานพลังประชารัฐ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ธนาคาร สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัยต่าง ๆ ประกอบกับการส่งเสริม SME และ Startup เพื่อขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งต้องมีโครงสร้างด้านการสื่อสารโทรคมนาคมที่มีคุณภาพ มีอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมประชากรมากที่สุดให้สามารถเชื่อมโยงทุกภาคส่วนได้อย่างต่อเนื่อง

จากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ เป็นต้นมา ได้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจจากเดิมที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจุดมุ่งหมายหลักแต่เพียงอย่างเดียว เป็นการเน้นให้คนเป็นศูนย์กลาง หรือคนเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา เพราะคนเท่านั้นที่เป็นปัจจัยชี้ขาดถึงความสำเร็จของการพัฒนาในทุกเรื่อง การ

พัฒนาเศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่ง ที่จะช่วยทำให้คนมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเท่านั้น ไม่ใช่เป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาอีกต่อไป รวมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการวางแผน จากการวางแผนแบบแยกส่วนรายสาขาเศรษฐกิจ หรือสังคมที่ขาดความเชื่อมโยงเกื้อกูลต่อกัน มาเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการหรือบูรณาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มุ่งเน้นที่จะให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศทุกชั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบ คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามผล ร่วมปรับปรุงวิธีการดำเนินงาน และร่วมได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการพัฒนาที่เน้นให้คนเป็นศูนย์กลาง หรือเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา^๑

การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลปัจจุบัน มีนโยบายที่จะพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ๓ ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านการเมืองการปกครอง สู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบาย พัฒนา “ประเทศไทย ๔.๐” หรือ “THAILAND ๔.๐” ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๔) ซึ่งเป็นนโยบายการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาประเทศทุกด้านอาจเป็นการปฏิรูปประเทศไทยขนานใหญ่ พร้อมตั้งเป้าหมายไว้สูงถึงขั้นให้ประเทศไทยเดินหน้าไปเป็นประเทศโลกที่หนึ่ง (ประเทศพัฒนาแล้ว) ภายในปี ๒๕๗๕ หรือในอีก ๑๕ ปีข้างหน้าขณะที่ตัวผู้นำรัฐบาลอย่าง พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีนโยบายที่จะผลักดันให้นโยบายประเทศไทย ๔.๐ เดินหน้าอย่างเต็มที่และเห็นชอบให้อนุมัติเบิกจ่ายงบกลาง ๑๒๕ ล้านบาทเศษ เพื่อประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรม เพื่อเผยแพร่รณรงค์นโยบายประเทศไทย ๔.๐ ให้สาธารณชนรับทราบมากขึ้น เพื่อให้ประเทศไทยเดินตามนโยบายสู่ความมั่งคั่งในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งหลายประเทศที่พัฒนาแล้วก็ได้กำหนดโมเดลเศรษฐกิจรูปแบบใหม่เพื่อสร้างความมั่งคั่งเช่นกัน อาทิ สหรัฐอเมริกา กำหนดนโยบาย A nation of Makers อังกฤษกำหนดนโยบายประเทศสู่ Design of Innovation จีนกำหนดโมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจเป็น Made in China ๒๐๒๕ อินเดียมีการเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจแบบ Made in India เกาหลีใต้กำหนดโมเดลเศรษฐกิจเป็น Creative Economy หรือแม้แต่ประเทศลาว ประกาศใช้โมเดลเศรษฐกิจแบบ Power of ASEAN

เมื่อพิจารณาถึงการพัฒนาประเทศในด้านพระพุทธศาสนาในฐานะสถาบันหลักที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะสถาบันที่ช่วยขัดเกลาและพัฒนาจิตใจมนุษย์พบว่าพระพุทธศาสนานั้น มีอิทธิพลต่อการพัฒนามนุษย์หรือคนมาเป็นเวลาช้านาน คนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ การที่คนจะประสบผลความสำเร็จในชีวิตได้นั้น ส่วนหนึ่งมาจากการบ่มเพาะจากศาสนา แต่ต่อมาเมื่อสังคมได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย กระทั่งสู่ยุคประเทศไทย ๔.๐ นี้ การพัฒนาต่าง ๆ ก็มุ่งเน้นไปตามแบบอย่างตะวันตก ที่เห็นคุณค่าของวัตถุดิบสำคัญว่าคุณค่าทางจิตใจ พระพุทธศาสนาจึงเริ่มลดบทบาทด้านการพัฒนาลง ไม่เหมือนในอดีตที่เคยเป็นมา ทำให้เกิดปัญหาและผลกระทบในหลายด้าน ฉะนั้น ในการพัฒนาเพื่อให้คนในประเทศส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อยู่ดีมีสุขขึ้นจำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนแนวคิด วิธีการพัฒนา หรือยุทธศาสตร์ใหม่ ๆ ที่จะช่วยให้สามารถพัฒนาตัวบุคคลได้อย่างเต็มศักยภาพ ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา เพื่อให้มีความสามารถความรู้คู่คุณธรรม เท่าทันโลกในยุคสมัยที่ได้เปลี่ยนแปลงไป ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ทิ้งการพัฒนาด้านจิตใจ จึงจะถือว่าเกิดการพัฒนาอย่างสมบูรณ์

^๑โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ ๒๔ เรื่องที่ ๙ แผนพัฒนาประเทศ/แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔).

เมื่อศึกษาถึงหลักการพัฒนามนุษย์หรือการพัฒนาคนตามหลักพระพุทธศาสนา พบว่า มีหลักธรรมคำสอนมากมายในการพัฒนา แต่หลักคำสอนหนึ่งที่สอดคล้องในยุคประเทศที่กำลังพัฒนาเช่น ประเทศไทย ๔.๐ หรือ Thailand ๔.๐ นั่นก็คือ หลักไตรสิกขา ซึ่งหมายถึงข้อสำหรับศึกษา, การศึกษาข้อปฏิบัติที่พึงศึกษา, การฝึกฝนอบรมตนในเรื่องที่พึงศึกษา ๓ อย่างคือ ๑. อริสัสสิกขา คือศึกษาเรื่องศีล อบรมปฏิบัติให้ถูกต้องดีงาม ให้ถูกต้องตามหลักจลศีล มัชฌิมศีล และมหาศีล ตลอดถึงปฏิบัติอยู่ในหลัก มัชฌิมศีล และมหาศีล ตลอดถึงปฏิบัติอยู่ในหลัก อินทริยสังวร สติสัมปชัญญะ และสันโดษ๒. อริจิตตสิกขา คือศึกษาเรื่องจิต อบรมจิตให้สงบมั่นคงเป็นสมาธิ ได้แก่ การบำเพ็ญสมถกรรมฐานของผู้สมบุรณ์ด้วยวิธีศีลขันธ์จนได้บรรลุมาน ๔ ๓. อริปัญญาสิกขา คือศึกษาเรื่องปัญญาอบรมตนให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง ได้แก่การบำเพ็ญวิปัสสนากรรมฐานของผู้ได้ฌานแล้วจนได้บรรลुวิชา ๘ คือเป็นพระอรหันต์หลักไตรสิกขานี้คือข้อที่พึงศึกษาปฏิบัติ ๓ ประการ ที่สอดคล้องกับ มรรค อาจกล่าวได้ว่าไตรสิกขา ก็คือการสรุปหรือย่อหนทางทั้ง ๘ แนวทางลงมาเพื่อนำไปปฏิบัติ ได้แก่ ๑. ศีล คือความปกติของจิต ๒. สมาธิ คือ ความตั้งมั่นแห่งจิต๓.ปัญญา คือ ความรอบรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ถึงเหตุและผลนั่นเอง

ความหมายของการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาประเทศ คือ การพัฒนาเศรษฐกิจ ให้มีขีดความสามารถในการผลิต และการแข่งขันสูงขึ้น การพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุลในระบบนิเวศ การพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม การพัฒนาทางด้านจิตใจ รวมทั้งการพัฒนาชนบทให้เป็นระบบและเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ ที่กล่าวนี้คือความสำคัญ และแนวทางในการพัฒนาประเทศในอนาคต โดยมุ่งเน้นให้มีเกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้านเพื่อเพิ่มศักยภาพดังต่อไปนี้

๑. การพัฒนาเกษตรกรรม เป็นเกษตรกรรมที่แปรรูปเป็นผลผลิตที่ทุกชนชาตินำไปใช้ได้เช่นมันสำปะหลังอัดเม็ดทำแป้งผงไปปรุงอาหารที่เป็นต้องการของโลกทำให้เป็นสำเร็จรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าในตัวสินค้าขึ้น ๆ

๒. อุตสาหกรรม ส่งเสริมการศึกษาในระบบการคำนวณ-ภาษาต่างประเทศ เพื่อการติดต่อกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกเพื่อการค้าการลงทุนการคำนวณนั้นเหมาะ กับด้านวิศวกรรม ด้านการเงิน ระบบวิทยาศาสตร์ ฟิสิกส์ ชีววิทยา เกิดจากการคำนวณ ดังนั้นควรปรับปรุงการศึกษาเร่งแก้ไขให้มีประสิทธิภาพ อย่างถูกต้องเพื่อการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สรุปได้ว่าการแปรรูปนั้นจะมีประสิทธิผลในด้านอุตสาหกรรมการพึ่งพาเทคโนโลยีของต่างชาติในด้านวิศวกรรม เทคโนโลยี ดังนั้นไทยจึงไม่สมควรแพ้อเมริกันและญี่ปุ่นอย่างแน่นอน

๓. ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนไทย ส่งเสริมให้มีกฎหมายที่ครอบคลุมเหมาะสมกับความยุติธรรมในสังคม ป้องกันและปราบปรามปัญหาในสังคม ส่งเสริมการศึกษาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศถ้าไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรมการเปลี่ยนแปลงการศึกษาและจริยธรรมคุณธรรมคือศาสนาให้มีความสอดคล้องกับเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

๔. พัฒนาบุคคลระดับประเทศ ให้มีความสามารถในด้านการเมือง การติดต่อการบริหารประเทศ รวมทั้งจริยธรรมแห่งชั้นปกครองให้เหมาะสม

๕. พัฒนาระบบกองทัพบก เรือและอากาศ ให้เข้มแข็งน่าเกรงขาม เพื่อป้องกันประเทศที่เป็นอันธพาล และเพื่อการติดต่อเจรจาต่าง ๆ ให้ดูประเทศเราน่าเกรงขาม และเพื่อเป็นศักยภาพในการป้องกันประเทศซึ่งจะสร้างความเชื่อมั่นในระบบทหาร อย่างที่อเมริกาติดต่อกับประเทศอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

เศรษฐกิจกับการพัฒนาประเทศ

จากสถานะทางเศรษฐกิจไทยเมื่อปี ๒๕๖๐ ที่ผ่านมา ขยายตัวร้อยละ ๓.๙ ตามภาวะเศรษฐกิจการส่งออกสินค้าและการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจโลกที่ฟื้นตัวชัดเจนและกระจายตัวมากขึ้น อุปสงค์ในประเทศขยายตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป ขณะที่แรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจจากภาครัฐชะลอลงจากปีก่อนการส่งออกสินค้าและบริการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยการส่งออกสินค้ามีการกระจายตัวมากขึ้นทั้งในมิติของประเภทสินค้าและตลาดส่งออก โดยเฉพาะการส่งออกสินค้าในหมวดอิเล็กทรอนิกส์ ชิ้นส่วนยานยนต์และสินค้าเกษตรแปรรูป ซึ่งเป็นผลมาจาก

๑. อุปสงค์ต่างประเทศที่ปรับตัวดีขึ้นสอดคล้องกับเศรษฐกิจประเทศคู่ค้า รวมถึงปริมาณการค้าโลกจากทั้งกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมหลัก (G๓) และเศรษฐกิจเอเชียที่ขยายตัวต่อเนื่องและกระจายตัวมากขึ้น

๒. การขยายกำลังการผลิตและการย้ายฐานการผลิตของผู้ผลิตต่างชาติเข้ามาในประเทศไทยในหลายอุตสาหกรรม ราคาน้ำมันดิบที่เพิ่มขึ้นมีส่วนช่วยให้มูลค่าสินค้าที่ราคาเคลื่อนไหวสอดคล้องกับราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้น ธุรกิจการท่องเที่ยวขยายตัวมากขึ้น นักท่องเที่ยวทั้งจากอาเซียนและยุโรป ซึ่งสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่ดีขึ้นในปี ๒๕๖๐

๓. แรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจจากภาครัฐชะลอลงจากปีก่อน เนื่องจากการเบิกจ่ายงบประมาณบางโครงการล่าช้าจากแผน ปัญหาจากสภาพอากาศแปรปรวน ฝนตกหนักและน้ำท่วมในบางพื้นที่ แต่การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานบางโครงการสามารถดำเนินการได้ต่อเนื่อง เช่น รถไฟฟ้าสายสีส้ม โครงการก่อสร้างทางหลวงพิเศษ และการซื้อเครื่องบินของรัฐวิสาหกิจ นอกจากนี้ ภาครัฐยังมีการออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง อาทิ มาตรการให้ความช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โครงการ ๙๑๐๑ ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืนและมาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการ การใช้เครื่องจักรทดแทนแรงงาน (Automation) ในบางอุตสาหกรรม ทำให้รายได้ครัวเรือนในภาคเกษตรกรรมบางส่วนได้รับผลกระทบจากราคาสินค้าเกษตรที่หดตัวในช่วงปลายปี เนื่องจากผลผลิตออกสู่ตลาดมากเกินความต้องการ

๔. การลงทุนภาคเอกชนมีแนวโน้มดีขึ้นจากปีก่อน โดยเฉพาะการลงทุนของกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกสินค้า แต่โดยรวมยังอยู่ในระดับต่ำเนื่องจากผู้ประกอบการบางส่วนยังมีกำลังการผลิตส่วนเกินเหลืออยู่ ประกอบกับบางส่วนรอความชัดเจนของพ.ร.บ. เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ที่ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เป็นกฎหมายซึ่งจะช่วยภาวะเศรษฐกิจไทย

๕. ภาวะเศรษฐกิจไทยปลายปี ๒๕๕๙ ปรับตัวลดลง จากรายได้ภาคเกษตรกรรมที่ปรับตัวลดลงทำให้ราคาสินค้าเกษตรที่หดตัว เช่น ผลไม้ ปาล์มน้ำมัน ยางพาราและปศุสัตว์ มีผลผลิตออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมาก เพราะสภาพอากาศเอื้ออำนวย

๖. ภาวะการเงินอยู่ในระดับผ่อนคลายต่อเนื่อง และช่วยสนับสนุนการขยายตัวของเศรษฐกิจในอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นที่ทรงตัวที่ร้อยละ ๑.๕๐ ต่อปีตลอดทั้งปี ในภาวะการเงินที่ผ่อนคลายต่อเนื่องส่งผลให้ยอดคงค้างสินเชื่อภาคเอกชนในภาพรวมขยายตัว โดยเฉพาะสินเชื่อภาคครัวเรือนที่อยู่อาศัยและสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์และภาคการส่งออกขยายตัวเพิ่มขึ้นทำให้สินเชื่อธุรกิจ SMEs ในบางธุรกิจปรับตัวดีขึ้น

๗. เสถียรภาพเศรษฐกิจโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่น่ากังวลอัตราเงินเฟ้อทั่วไปและอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานเฉลี่ยทั้งปีอยู่ที่ร้อยละ ๐.๖๖ และ ๐.๕๖ ตามลำดับ โดยอัตราเงินเฟ้อทั่วไปปรับเพิ่มขึ้นจากปีก่อนตามราคาน้ำมัน

ชายปลึกภายในประเทศเป็นสำคัญ อัตราการว่างงานยังอยู่ในระดับต่ำ ฐานะการเงินของธุรกิจขนาดใหญ่อยู่ในระดับดี และเสถียรภาพภาคอสังหาริมทรัพย์โดยรวมยังอยู่ในเกณฑ์ดี

๘. เสถียรภาพด้านการคลังยังอยู่ในเกณฑ์ดี เศรษฐกิจเมื่อสิ้นปี ๒๕๖๐ เสถียรภาพด้านต่างประเทศโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี สามารถที่จะรองรับความผันผวนของตลาดการเงินโลกได้ จากการเกิดดุลการค้าตามมูลค่า การส่งออกสินค้าที่ขยายตัวต่อเนื่อง เศรษฐกิจประเทศมีทิศทางฟื้นตัวชัดเจนและขยายตัวได้ดี โดยภาพรวมแล้ว ทำให้ดัชนีค่าเงินบาท (NEER) ณ ปลายปีแข็งค่าขึ้นประมาณ ร้อยละ ๔.๔ จากสิ้นปีก่อน

ดังนั้นในปี ๒๕๖๑ เศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่องและมีแรงส่งเศรษฐกิจที่สมดุลขึ้น โดยแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจมาจากการส่งออกสินค้าและการท่องเที่ยวที่ดีขึ้นต่อเนื่องตามเศรษฐกิจคู่ค้าที่ขยายตัวชัดเจน การใช้จ่ายภาคเอกชนที่ขยายตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไปและเริ่มกระจายตัวมากขึ้น รวมทั้งแรงกระตุ้นจากภาครัฐที่มีแนวโน้มเร่งขึ้นโดยเฉพาะการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน โมเดลเศรษฐกิจรูปแบบใหม่เพื่อสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นในสังคม

กลไกการขับเคลื่อนประเทศไทย ๔.๐

กลไกการขับเคลื่อนประเทศไทย ๔.๐ เป็นการปฏิรูปประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน เพื่อให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่กลุ่มประเทศที่มีรายได้สูง ถือเป็นโมเดลเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาการลงทุนจากต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาของประชาชน สร้างการวิจัยและพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจ เพื่อให้ไทยสามารถยืนอยู่ได้ด้วยตัวเองในระดับหนึ่ง ในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย

๑. ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ (Productive Growth Engine) เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยการปรับเปลี่ยนประเทศไทยสู่ประเทศที่มีรายได้สูง (High Income Country) ด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในรูปแบบประชารัฐ การบริหารจัดการสมัยใหม่ กิจกรรมร่วมทุนรัฐและเอกชนในโครงการขนาดใหญ่ และการพัฒนาความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา

๒. การกระจายรายได้ การสร้างโอกาสและความมั่งคั่งให้เกิดขึ้นกับประชาชน (Inclusive Growth Engine) เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานรากในชุมชน ด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจ การส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้มแข็งให้สามารถแข่งขันในเวทีโลกได้ การยกระดับขีดความสามารถ เสริมสร้างทักษะและเติมเต็มศักยภาพของประชาชนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก ตลอดจนการสร้างงานใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

๓. การสร้างความมั่งคั่งในอนาคต (Green Growth Engine) เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อาทิ การมุ่งเน้นการใช้พลังงานทดแทน การปรับเปลี่ยนแนวคิดจากเดิมที่คำนึงถึงรายได้เปรียบเรื่องต้นทุน (Cost Advantage) เป็นหลัก มาสู่การคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการลดความสูญเสียที่เกิดขึ้นทั้งระบบ (Lost Advantage) การสร้างความมั่งคั่งหัวใจสำคัญอยู่ที่การพัฒนากระบวนการผลิตให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เกิดประโยชน์กับประเทศชาติและประชาคมโลกด้วยในเวลาเดียวกัน

ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ในการพัฒนาประเทศให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและเกิดประสิทธิภาพ ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ๓ ด้าน ดังนี้

๑. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ คือ ทุน ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ ผู้ประกอบการและเทคโนโลยี

๒. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ค่านิยม ความสัมพันธ์ของบุคคล ครอบครัว ชนชั้นทางสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม ค่านิยมเป็นสิ่งที่คนสนใจที่ปรารถนาที่จะได้ จะเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตซึ่งมีค่านิยมหลายแบบเช่น ค่านิยมทางสังคม จิตวิทยา ได้แก่ เชื้อฟงผู้ใหญ่ รักสันโดษ ค่านิยมทางจริยธรรม ที่เชื่อในศาสนา กฎแห่งกรรม ยึดความเมตตา ค่านิยมทางการเมือง ได้แก่ ยึดหลักการปกครองตามระบบประชาธิปไตย ยึดถือความต้องการของประชาชน ความสัมพันธ์ของบุคคล บุคคลย่อมมีสมาชิกภาพ เป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับกลุ่มที่ตนเองเป็นสมาชิก ครอบครัวถือว่าเป็นสถาบันที่เล็กที่สุด ครอบครัวมีส่วนปลูกฝังค่านิยมให้กับสมาชิกในครอบครัว ให้มีเหตุผล กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ซื่อสัตย์ และอื่น ๆ จึงถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และชนชั้นทางสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม ก็ถือว่าเป็นอิทธิพลต่อบุคคลมากกว่าคำสอนและธรรมเนียมปฏิบัติในศาสนาต่าง ๆ มีข้อปฏิบัติ และสิ่งปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยมให้กับบุคคล เป็นเครื่องกระตุ้นหรือขัดขวางต่อการพัฒนาเศรษฐกิจได้

๓. ปัจจัยทางการเมืองการปกครองเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ แนวความคิดทางการเมือง หรือปรัชญาทางการเมืองมีหลายรูปแบบ แต่ละแบบต่างมีอิทธิพลต่อทางเศรษฐกิจและธุรกิจแตกต่างกัน เช่นระบบการเมืองแบบสังคมนิยม เสรีนิยมหรือคอมมิวนิสต์ เป็นต้น นอกจากนี้แนวนโยบายเศรษฐกิจย่อมมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์หรือเปลี่ยนแปลงไปได้ภายใต้กรอบการเมืองด้วยกันเช่นเสถียรภาพทางการเมือง รูปแบบการปกครองและการบริหารจัดการ

ความหมายของการพัฒนาตามหลักพุทธศาสนา

คำว่า “พัฒนา” ในภาษาสันสกฤตมาจาก “วรุณ” แปลว่า ความเจริญ มาจากบาลีว่า “วฑฺฒน” หรือ “วฒฺนะ” แปลว่า ความเจริญ ความงดงาม เพิ่มขยายขึ้น ทำให้ยืนยาวขึ้น และนำมาใช้ในภาษาไทยก็มีความหมายว่า ความเจริญ ความงอกงาม การขยายขยาย^๓

คำว่า “พัฒนา” หรือ “วฒฺนา” ในภาษาบาลีนั้น แปลว่า รก คือ รกอย่างหนาแน่น เช่น รกหญ้า ผมบนศิระษะรก ก็เรียกว่า พัฒนา คือ เป็นความเจริญด้วยเหมือนกัน ถ้าบุคคลมีความประพฤติหรือการกระทำที่ไม่มีประโยชน์อะไรในโลกนี้ก็เรียกว่า คนทำโลกให้รก รวมความคำว่า “พัฒนา” แปลว่า ทำให้รกหรือสร้างความรก ถ้าจะให้รกไปด้วยคนดีหรือทุนมนุษย์ที่ดีแล้ว จำเป็นต้องส่งเสริมปลูกสร้างทัศนคติ โดยต้องพัฒนาทางจิตซึ่งเป็นผู้นำของกาย พัฒนาความรู้เพื่อให้เกิดความเห็นที่ชอบหรือเกิดปัญญา

การพัฒนาที่สมบูรณ์แบบจำเป็นต้องพัฒนาให้ครบทั้ง ๒ ด้าน กล่าวคือ ควรพัฒนาทั้งทางวัตถุและทางจิตใจให้ควบคู่กับทัศนคติ โดยเฉพาะทัศนคติเป็นการพัฒนาทางด้านจิตใจจะต้องเน้นเป็นพิเศษ เพราะหากพัฒนา

^๓ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๒), หน้า ๕๘๐.

ให้ถูกต้องดีงามแล้วก็จะสามารถควบคุมการพัฒนาทางด้านวัตถุให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องได้การพัฒนาจิตที่ถูกต้องก็คือพัฒนาจิตให้มีธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจพัฒนาจิตให้มีสมาธิ ตั้งมั่น มั่นคง สะอาด สว่าง สงัดจากกิเลสที่เป็นเครื่องเศร้าหมองทั้งหลาย จนเป็นจิตที่ควรแก่การทำงานและสามารถจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน^๔

การพัฒนาตามความหมายของพระพุทธศาสนา คือ ภาวนา หมายถึง การทำให้เป็น การทำให้มีขึ้น การฝึกอบรม และการพัฒนา ซึ่งมีการพัฒนา ๔ ประการหรือที่เรียกว่า “ภาวนา ๔”^๕ ประกอบด้วย

๑. กายภาวนา คือ การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดีและปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มีให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

๒. สีลภาวนา คือ การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน

๓. จิตภาวนา คือ การเจริญจิต, พัฒนาจิตใจ, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตา กรุณา ขยันหมั่นเพียร อุตทนมมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น

๔. ปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดปล่อยจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา

พระพุทธศาสนากับการพัฒนาประเทศ

สำหรับพระพุทธศาสนากับการพัฒนา ในอดีตที่ผ่านมา วัดเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาทุกด้านทั้งด้านการศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี คุณธรรม จริยธรรมและศิลปอาชีพให้แก่ชุมชน เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาของชุมชน จึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชน โดยมีพระสงฆ์เป็นครู-อาจารย์ ศิลปวัฒนธรรมทุกด้านล้วนได้รับการพัฒนาขึ้นในวัด หรือเผยแพร่ออกไปจากวัดสู่ชุมชน ประชาชนก็ได้ใช้ความรู้วิชาการจากวัด เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ประกอบอาชีพและพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าและอยู่ร่วมกันด้วยสันติสุขจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว วัฒนธรรมจากประเทศตะวันตกแพร่เข้ามาในประเทศไทยอย่างรวดเร็ว ระบบการศึกษาแบบตะวันตกได้รับการยอมรับ และแนวทางการพัฒนาก็เปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง วัดซึ่งเป็นศูนย์กลางการศึกษาก็ได้เห็นห่างออกไปจากกระบวนการพัฒนาตามลำดับ โดยเฉพาะการพัฒนาที่มุ่งเน้นพัฒนาด้านวัตถุ บทบาทของวัด พระสงฆ์และพระพุทธศาสนาก็ลดความสำคัญลงตามลำดับ

สถานการณ์ในอดีตที่ผ่านมา การพัฒนาประเทศที่เน้นด้านวัตถุเป็นสำคัญนั้น ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ทรัพยากรมนุษย์หากขาดการพัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมและสุขภาพอนามัย ย่อมส่งผลกระทบต่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว วิชาชีพและชุมชน รัฐบาลทุกสมัยจึงหันมาให้ความสนใจการพัฒนาจิตและ

^๔พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง**, พิมพ์ครั้งที่ ๓๐, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙), หน้า ๙๒.

^๕พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๗๐.

สุขภาพอนามัยของประชาชนมากขึ้น การพัฒนาจิตใจนั้น รวมถึงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและสุขภาพจิต ด้วยมูลเหตุดังกล่าว พระพุทธศาสนาและพระสงฆ์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนา ประเทศชาติ แนวโน้มของการพัฒนามุ่งเน้นที่การพัฒนาจิตใจและพัฒนาคนมากขึ้น พระสงฆ์หรือพระพุทธศาสนา จึงได้รื้อฟื้นบทบาทการพัฒนาและบทบาทผู้นำในการพัฒนาขึ้นมาใหม่ โดยการปรับบทบาทหน้าที่ วิธีการและ ขอบเขตของการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหาที่เกิดขึ้น โดยยึดหลักธรรมนำทาง ซึ่งเป็นแนวทาง ของการพัฒนาที่ชัดเจน หลักธรรมสำคัญในการพัฒนามนุษย์ ได้แก่ หลักไตรสิกขา

ความสำคัญของการพัฒนาประเทศด้วยหลักไตรสิกขา

หลักไตรสิกขา เป็นหลักธรรมในการพัฒนามนุษย์ และการพัฒนามนุษย์ก็คือหัวใจสำคัญในการพัฒนา ประเทศ ถือเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของประเทศยุค ๔.๐ กอปรกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ เป็นต้น มา ที่เน้นให้คนเป็นศูนย์กลางหรือเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา เพราะคนเท่านั้นที่เป็นปัจจัยชี้ขาดถึง ความสำเร็จของการพัฒนาในทุกเรื่อง โดยที่ประเทศจะต้องมีกรอบแนวทางในการพัฒนาทั้งความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทศนคติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติโดยต้องมีกระบวนการสำคัญ ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงจะต้องทำอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการพัฒนาที่ต่อเนื่อง เพราะสภาพแวดล้อมและ ปัจจัยภายนอกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาด้วยเหตุนี้การบริหารงานบุคคลในปัจจุบันจึงหันมาใช้วิธีการบริหาร ทุนมนุษย์และการพัฒนาทุนมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนากันมากขึ้น ทั้งนี้หากในองค์กรใดมีทุนมนุษย์ที่ทั้งเก่ง และดีก็เป็นที่น่าพอใจอันย่อมประสบความสำเร็จในทุก ๆ เวทีแห่งการแข่งขัน ขณะเดียวกันในทาง พระพุทธศาสนายังมีระบบการให้รางวัลและการลงโทษ ซึ่งเทียบได้กับการใช้พระเดชพระคุณในสมัยปัจจุบันนั่นคือ ใครทำดีก็ควรได้รับการยกย่อง ใครทำผิดก็ควรได้รับการลงโทษ ดังพระบาลีที่ว่า “นิคคณฺเห นิคคหารหํปคคณฺเห ปคคหารหํ ชมฺคณฺที่ควรชมฺ ยกย่องบุคคลที่ควรยกย่อง”^๗

การพัฒนาประเทศตามหลักไตรสิกขานั้น เป็นการพัฒนามนุษย์ตามกระบวนการด้านศีล สมาธิ และ ปัญญา หากมนุษย์ได้รับการพัฒนาแล้ว ย่อมสามารถที่จะเข้าถึงหลักความเป็นจริงของชีวิตได้ว่าวัฏจักรของชีวิต เป็นเช่นไร เมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมเกิดความทุกข์ ฉะนั้น จะทำอย่างไรจึงจะสามารถหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ ก็คือการ นำเอาหลักไตรสิกขามาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสู่การดับความทุกข์นั่นเอง จะเห็นได้จากความเกี่ยวเนื่องกัน

การพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขาถือว่าเป็นการพัฒนามนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาซึ่งมีความหมายของคำ ว่า “ไตรสิกขา” แยกศัพท์ออกเป็น ไตร กับ สิกขา คำว่า ไตร หรือ ตรี (Three) เป็นภาษาสันสกฤต แปลว่า ๓ ตรง กับภาษากรีกว่า Tri ตรงกับภาษาลาตินว่า Tres ตรงกับภาษามคธหรือบาลีว่า ติหรือเต ซึ่งก็แปลว่า ๓ เช่นกัน ส่วน

^๖พรธิดา วิเชียรปัญญา, การจัดการความรู้พื้นฐานและการประยุกต์ใช้.(กรุงเทพมหานคร : ธรรมมลการ พิมพ์,๒๕๕๗), หน้า ๑๕.

^๗ขุ.ชา. (บาลี) ๒๗/๒๕๔๒/๕๓๑.

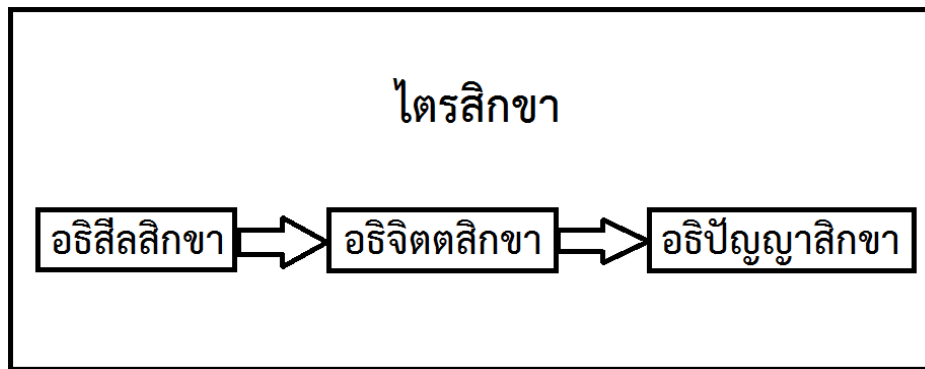
คำว่า "สิกขา" เป็นภาษามคธหรือภาษาบาลี แปลว่า ข้อที่ฟังหรือข้อที่ต้องศึกษาและปฏิบัติ ตรงกับภาษาสันสกฤตว่า "ศีกษา" ภาษาไทยนำมาใช้เป็น "ศึกษา"^๘

พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงไตรสิกขาไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย สิกขา ๓ ประการนี้ สิกขา ๓ ประการ อะไรบ้างคือ๑) อธิศีลสิกขา ๒) อธิจิตตสิกขา และ ๓) อธิปัญญาสิกขา^๙

๑) อธิศีลสิกขา เป็นอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้มีศีล ฯลฯ สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลายนี้ เรียกว่า อธิศีลสิกขา

๒) อธิจิตตสิกขา เป็นอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ สงัดจากกามทั้งหลาย ฯลฯ บรรลุจตุตถฌาน ที่ไม่มีทุกข์ ไม่มีสุข มีสติบริสุทธ์เพราะอุเบกขาอยู่ นี้เรียกว่าอธิจิตตสิกขา

๓) อธิปัญญาสิกขา เป็นอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้ชัดตามความเป็นจริงว่า "นี้ทุกข์ ฯลฯ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา" นี้เรียกว่าอธิปัญญาสิกขาภิกษุทั้งหลายสิกขา ๓ ประการนี้แล^{๑๐}

จากการศึกษาพบว่า ไตรสิกขา คือ หลักการศึกษาแบบพุทธหรือการศึกษาแบบธรรมชาติ ประกอบด้วยศีล สมาธิ และปัญญา ในขั้นพื้นฐาน ศีล คือการดำเนินชีวิตโดยมีพฤติกรรมที่ถูกต้องในการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและเพื่อนมนุษย์ ตั้งแต่การดูการฟัง การกินอยู่ บริโภค ทำอาชีพการงาน การอยู่ร่วมกันในสังคมโดยไม่เบียดเบียนกัน ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ใคร ๆ รวมความว่าศีลก็คือการดำเนินชีวิตเป็นอยู่ที่ปราศจากการเบียดเบียน ไม่ก่อความเดือดร้อนต่อผู้อื่น ขณะเดียวกันจะยังก่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมมนุษย์

การพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขานี้ยังเป็นระบบการฝึกฝนและการปฏิบัติอย่างที่เรารู้จักว่า "การศึกษา" ส่วนในด้านที่จะพัฒนาบุคคลที่เขาแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า Education สำหรับบุคคลฝึกตัวเองนี้เราเรียกว่าเป็น

^๘ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๒๘/๒๐๐,อง.ติก. (ไทย) ๒๐/๕๒๑/๒๕๕.

^๙อง. ติก. (ไทย) ๒๐/๘๗/๓๑๒.

^{๑๐}อง. ติก. (ไทย) ๒๐/๙๑/๓๑๕.

ภาวนา และเราแปลภาวนาหรือเจริญว่า Development^{๑๑} ในการพัฒนาบุคคลทางพระพุทธศาสนายังแบ่งได้เป็น บันไดสามขั้น กล่าวคือ ขั้นแรกจะต้องสอนให้ทุกคนประพฤติตนให้เรียบร้อยดีงาม มุ่งให้มีความเป็นระเบียบ เรียบร้อยในสังคม ข้อปฏิบัติเบื้องต้น ใคร ๆ ก็รู้กันว่าศีล และความหมายของศีล ก็คือ การทำกาย วาจา ให้เรียบร้อย เป็นหลักป้องกันมิให้เกิดโทษทางกาย วาจา

บทสรุป

การพัฒนาประเทศไทยไปสู่ยุค ๔.๐ โดยการใช้หลักไตรสิกขานั้น นอกจากจะเป็นการนำพาประเทศไปสู่ ความมั่งคั่ง ยั่งยืนในระบบเศรษฐกิจแล้ว ยังเป็นการเสริมสร้างและพัฒนาให้มนุษย์มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจด้วยซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนามนุษย์ตามหลักของไตรสิกขา เมื่อนำหลักธรรมข้อนี้มา ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศแล้ว ก็จะส่งผลให้การปฏิบัติงานของบุคลากรในทุกภาคส่วนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ประเทศไทย ๔.๐ นั้น ถือเป็นการเชื่อมโยงเทคโนโลยีหลักที่ต้นทาง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับ อุตสาหกรรมเป้าหมายที่อยู่กลางทาง และ Startups ต่าง ๆ ที่อยู่ปลายทาง โดยการใช้พลังประชารัฐในการ ขับเคลื่อน ฉะนั้น ผู้มีส่วนร่วมหลักที่ประกอบไปด้วยภาคเอกชน ภาคการเงิน การธนาคาร มหาวิทยาลัยและ สถาบันวิจัยต่าง ๆ นั้น จำเป็นจะต้องร่วมแรงร่วมใจกัน โดยจำแนกตามความถนัดและจุดเด่นของแต่ละองค์กร โดยมีภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนจึงถือได้ว่า Thailand ๔.๐ นั้น เป็นการพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัย มีรายได้เพิ่มขึ้น และก้าวพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง โดยการผลิตนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนา ประเทศ และต้องสามารถติดต่อค้าขายกับนานาประเทศได้ด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือการพัฒนาคนในยุค Thailand ๔.๐ หรือการศึกษาในยุค Thailand ๔.๐จึงมีความหมายมากกว่าเป็นการเตรียมความพร้อมของคนหรือ ให้ความรู้กับคนเท่านั้น แต่เป็นการเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แห่งศตวรรษที่๒๑ กล่าวคือ นอกจากการจะทำให้คนมีความรู้แล้ว ยังจะต้องทำให้เป็นคนใฝ่เรียนรู้ รักการศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุขโดยการใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนานั่นเอง

บรรณานุกรม

โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (๒๕๔๐)

.สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ, เล่มที่ ๒๔, เรื่องที่ ๙, แผนพัฒนาประเทศ/แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔).

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(๒๕๓๕).พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร

^{๑๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรมกับการพัฒนาชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๐), หน้า ๕.

นคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พรธิดา วิเชียรปัญญา. (๒๕๕๗).*การจัดการความรู้พื้นฐานและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพมหานคร : ธรรมมลการพิมพ์.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (๒๕๓๙).*ปฏิบัติธรรมให้ถูกต้อง*, (พิมพ์ครั้งที่ ๓๐). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (๒๕๕๖).*พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ ๑๒).

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (๒๕๕๐).*พุทธธรรมกับการพัฒนาชีวิต*. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.

ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๕๒).*พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.